

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ

Музичне мислення у культурі сучасності

Освітній ступінь	Магістр	Курс	2
	034 Культурологія	Семестр	3, 4
Спеціальність	Музична культурологія		
Освітньо-наукова програма			
Статус	Вибіркова	ECTS	7
		Годин	210
		Лекції	34
		Семінари	34
		Самостійна робота	142
Семестровий контроль	Залік		

Інформація про викладача

ПІБ	Вишинський Віталій Володимирович, кандидат мистецтвознавства
Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?user=c5rYMt0AAAAJ&hl=uk&authuser=1
e-mail	nmauvysh@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є музичне мислення західноєвропейських композиторів ХХ століття, тоді як об'єктом вивчення є музична культура ХХ-ХХІ століття у її динамічному розвитку, взаємозв'язку фактів творчості, мистецьких явищ тощо. **Метою** навчальної дисципліни є вивчення та засвоєння студентами відомостей про композиційні принципи та техніки в музиці ХХ-ХХІ століть як відображення музичного мислення композиторів цього періоду, а також основних творчих та технологічних тенденцій новітньої світової музичної культури. **Завданнями** вивчення дисципліни є: огляд основних етапів розвитку музичної культури ХХ-ХХІ століть; ознайомлення з філософсько-естетичними аспектами музичного мистецтва ХХ-ХХІ століть; простеження еволюції концепції музики та її виразових засобів; практичного вивчення технік композиції музики ХХ-ХХІ століття; ознайомлення з творчими постатями музики ХХ століття та особливостями їхнього музичного мислення.

У процесі проходження матеріалу навчальної дисципліни студенти досягають таких **програмних результатів**:

- ПРН 1. Розуміти специфіку та особливості реалізації культурних ідей, образів та смислів, а також критично оцінювати можливості їхньої інтеграції для розв'язання суспільно-значимих проблем.
- ПРН 2. Аналізувати текстові та візуальні джерела інформації щодо культурних явищ та процесів, верифікувати інформацію у відповідності до професійних задач.
- ПРН 3. Аналізувати культурні права та свободи людини, форми та механізми їхньої ідентифікації, інкультурації, культурної адаптації з врахуванням регіональної специфіки.
- ПРН 4. Популяризувати професію культуролога, дотримуючись етичних принципів.
- ПРН 5. Організовувати та підтримувати комунікації з органами влади, науково-дослідними установами, інформаційно-аналітичними службами, засобами масової інформації з питань культури.
- ПРН 6. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення професійних питань, презентації результатів дослідження та проектів.
- ПРН 7. Оцінювати історичні здобутки та новітні досягнення культурології.
- ПРН 8. Приймати ефективні рішення щодо розв'язання складних задач і практичних проблем культурного розвитку суспільства.
- ПРН 9. Організовувати й управляти діяльністю закладів культури та відповідними структурними підрозділами підприємств і установ.
- ПРН 11. Мати навички організації та керівництва професійним розвитком осіб та груп у галузі культури.
- ПРН 12. Збирати, аналізувати та оцінювати емпіричні факти та здійснювати їх інтерпретацію у відповідності до сучасних теоретичних уявлень відповідного напрямку культурології.
- ПРН 13. Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження у сфері культурології, генерувати та перевіряти гіпотези, збирати докази та аргументувати висновки.

Розвивають наступні **загальні та фахові компетентності**:

Інтегральна - Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у галузі професійної діяльності культуролога або у процесі навчання, що передбачає проведення дослідження та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог.

Загальні:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
6. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
7. Здатність до пошуку, опрацюванню та аналізу інформації з різних джерел.
8. Здатність проведення досліджень та викладання на відповідному рівні.

Фахові

1. Усвідомлення взаємозв'язку культурних текстів та контекстів.
2. Здатність оцінювання та аналізу інформації у процесі реалізації професійної діяльності.
3. Здатність виявляти культурні потреби суспільства та його окремих груп та визначати шляхи їх задоволення, забезпечувати культурні права та свободи людини.
4. Усвідомлення соціальної та етичної місії культуролога, а також можливостей та особливостей практичного використання культурологічного знання.
6. Здатність критично осмислювати історичні здобутки та новітні досягнення культури.
7. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати й моделювати культурний розвиток різних культурних регіонів, художньої та візуальної культури.
9. Здатність використовувати сучасні методи та інструменти культурології, методи аналізу даних та інформаційні технології для проведення наукових досліджень, аналізувати і презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

Навчальний матеріал включає теоретичну складову, семінарські, самостійні форми роботи із практичним спрямуванням. На семінарських заняттях рекомендовані такі форми роботи: слухання музики з подальшою дискусією, аналізом твору або окремих засобів виразності, визначення особливостей музичного втілення культурних засад епохи. Курс включає в себе спеціальну новітню музикознавчу та загальнонаукову термінологію, яка стосується культурних явищ сьогодення. Використовується також дистанційна форма навчання.

Необхідне технічне забезпечення: фортепіано, комп'ютер, Інтернет, аудіопрогравач. Методичним забезпеченням курсу є: робоча програма, підручники, посібники, монографії, матеріали інтернет-ресурсів, відео, аудіо записи музичних творів.

Для більш ефективного засвоєння теоретичного та музичного матеріалу, для поліпшення комунікації між викладачем та студентом (у тому числі онлайн-комунікації), створення кращих умов для підготовки студентом семінарських завдань застосовувалися окремі засоби інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ), зокрема створення на базі системи MOODLE тем лекційних та завдань семінарських занять, електронна пошта, ресурси Googmeet та ZOOM.

Перелік тем

Змістовий модуль. Техніки музичної композиції ХХ століття як віддзеркалення музичного мислення композиторів

Тема 1. Музичне мислення, музична мова, музичний смисл: між метафорою та поняттям.

Семінар. Музика у культурі сьогодення: концепт «сучасність». Періодизація ХХ століття

Тема 2. Криза класико-романтичної системи музичного мислення: межа ХІХ – початок ХХ століття: зміна парадигми музичного мислення

Семінар. Розширено-тональне і модальне мислення в музиці першої половини ХХ століття

Тема 3. Історія атональності: постаті, культурний контекст

Тема 4. Мислення дванадцятьма тонами: додекафонія

Семінар. Основи дванадцятитонової композиції

Тема 5. Серіалізм і культурна ситуація другої половини ХХ століття

Тема 6. Алеаторика: сутність, види, постаті

Семінар. Мінімалізм у музиці: підходи, поняття напряму

Тема 7. Музичне мислення Стіва Райха і Філіппа Гласса

Тема 8. Музичне мислення Террі Райлі. Композиційні стратегії in C.

Тема 9. Культура європейського мінімалізму: мислення Сімеона тен Хольта

Семінар. Полістилістика як світоглядна позиція.

Змістовий модуль. Оригінальні техніки як прояв оригінальності мислення

Тема 10. Постмодерністичні шукання Лучано Беріо: колажна техніка в Сінфонії 1960 року

Тема 11. Філософія Дзен і музичне мислення Джона Кейджа

Семінар. Американська музична культура 1980-2000 рр.: музичне мислення Джона Адамса

Тема 12. Макрокосм музики Джорджа Крама

Семінар. Нові творчі об'єднання — Bang on a Can

Тема 13. Рухлива статика музики Дьорда Лігеті

Семінар. Музика, математика, архітектура: мислення Яніса Ксенакіса

Тема 14. Час у музичному мисленні К. Штокхауза

Семінар. Тембр у музичному мисленні композиторів ХХ століття: сонористика

Тема 15. Концепція нової простоти: музичне мислення Арво Пярта

Семінар. Концепція нової складності: мислення Б. Ферніхою

Тема 16. Політика і музика: музичний бунт Луї Андрісена

Семінар. Музичне мислення в електроакустичній музичній практиці.

Форми та технології навчання

Лекції, семінарські заняття, дискусія, есеї, з обов'язковим використанням інформаційно-комунікативних технологій при підготовці до занять.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу MOODLE

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	20
2.	Відвідування лекцій	10
3.	Підсумкова контрольна робота (есеї, тест)	20
4.	Залік	50
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

90-100–А–відмінно: студент вичерпно і розгорнуто відповідає на контрольні та залікові питання з урахуванням аналізу сучасних фахових літературних джерел та досвіду провідних вітчизняних і зарубіжних науковців. Володіє глибокими і міцними знаннями, здатний самостійно мислити, може визначати тенденції та протиріччя культурних процесів, робить аргументовані висновки, вирішує творчі завдання, професійно володіє понятійно-категоріальною базою в усній та письмовій формі.

82-89-В-добре: студент ґрунтовно відповідає на контрольні та залікові питання з урахуванням аналізу сучасних фахових літературних джерел, посиланням на досвід провідних вітчизняних і зарубіжних науковців. Правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, володіє фактами історичного та культурного процесів, здатний встановити причинно-наслідкові зв'язки між ними, уміє наводити приклади на підтвердження власних думок, добре володіє понятійно-категоріальною базою в усній та письмовій формі.

74-81-С-добре: студент надає достатньо повну відповідь на контрольні та залікові питання з урахуванням аналізу фахових літературних джерел, посиланням на досвід провідних вітчизняних і зарубіжних науковців. Послідовно і логічно відтворює навчальний матеріал, достатньо володіє фактами історичного та культурного процесів, але не завжди здатний встановити причинно-наслідкові зв'язки між ними, проте уміє наводити власні приклади на підтвердження висловлених думок, володіє понятійно-категоріальною базою в усній та письмовій формі.

64-73-D- задовільно: студент відповідає на контрольні та залікові питання без посилань на літературні джерела і наукові доробки провідних науковців, припускається окремих неточностей та виправляє їх за допомогою викладача. Демонструє посередній рівень розуміння навчального матеріалу, обмежено наводить приклади та аналізує матеріал. На задовільному рівні демонструє навички роботи із науковим текстом.

60-63-E-задовільно: студент відповідає на контрольні та залікові питання в мінімально допустимому обсязі, припускається значних неточностей, які виправляє лише за допомогою викладача. Складно розуміє основний навчальний матеріал, не може наводити приклади. На низькому задовільному рівні демонструє навички роботи із науковим текстом.

35-59-FX-незадовільно (з можливістю повторного складання): студент відповідає на контрольні та залікові питання не вірно або в недостатньому обсязі, допускає грубі помилки, неспроможний їх виправити за допомогою викладача. Розуміє основний навчальний матеріал сегментовано, мінімально здатний відтворювати пропоновані наукові концепції, слабо орієнтується в головних етапах історичного та культурного процесів.

0-34-F- незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни): студент не відповідає на контрольні та залікові питання, демонструючи фахову неспроможність. Не розуміє основного

навчального матеріалу, не здатний відтворювати пропоновані наукові концепції, не знається на головних етапах історичного та культурного процесів.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Навчання іноземною мовою (за потреби)

За бажанням студентів допускається вивчення матеріалу за допомогою англomовних онлайн-курсів за тематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

Неформальна освіта.

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у відвідування культурно-мистецьких заходів, музичних фестивалів, майстер-класів, творчих зустрічей, гостьових лекцій тощо.

Джерела.

1. Bond M. *Absolute Music: The History of an Idea*. Oxford University Press. 2014. 400 p.
2. Chion M. *Audio-vision. Sound on screen*. New-York: Columbia University Press, 2019. 296 p.
3. Gibbs C., Taruskin R. *Oxford History of Western Music : College Edition, Second Edition*. Oxford University Press. 2018. 992 p.
4. Ross A. *The Rest Is Noise: Listening to the Twentieth Century*. New York : Farrar, Straus and Giroux, 2008. 720 p.
5. Taruskin R. *The Danger of Music and Other Anti-Utopian Essays*. University of California Press. 2010. 506 p.
6. Weiss P., Taruskin R. *Music in the Western World. A History in Documents*. Cengage Learning. 2007. 624 p.
7. Арановський М. Музика и мислення // Музика як форма інтелектуальної діяльності. М. : «ЛИБРОКОМ», 2009. С. 10–43.
8. Бонфельд М. *Музыка: Язык. Речь. Мышление. Опыт системного исследования музыкального искусства*. СПб. : Композитор, 2005.
9. Войтенко О. Теоретичні основи "дванадцятитонової серійної композиції". Київ: Фенікс, 2023. 216 с.
10. Джадт Т. *Після війни. Історія Європи від 1945 року*. Пер. з англ. Катерини Зарембо. Київ: «Наш формат», 2020.
11. Івашина О. *Загальна теорія культури. Навчальний посібник*. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008.
12. Корчова О. *Музичний модернізм як terra cognita: монографія*. Київ : Музична Україна, 2020. 490 с.
13. *Музыкальное мышление : сущность, категории, аспекты и исследования : зб. статей / сост. Л. Діс*. Київ : Музична Україна, 1989. 181 с.
14. Самойленко О. *Психологія мистецтва: сучасні музикознавчі проєкції* : Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 236 с.
15. Тукова І. Г. *Музика і природознавство. Взаємодія світів в умонастроях епох (XVII — початок XXI століть)* Харків : Акта, 2021. 456 с.